

RAPTUL BASARABIEI LA 28 IUNIE 1940

Valeriu Dulgheru, *prof.univ.dr.hab.*
Universitatea Tehnică a Moldovei

„Au venit, maică, nenorociții ăștia de comuniști și ne-au luat totul: părul din cap, pământul, căruța. Un singur lucru nu ne-au putut lua. Sufletul”.

(Martori oculari)

Se spune că Domnul la ziua Marii împărțiri a dat românilor cele mai bune pământuri, dar pentru echilibru – și cei mai răi vecini. De fapt, vecinul din est se face vecinul oricui dacă dorește. Așa a procedat întotdeauna, lășindu-se pe a șasea parte a Terrei. Așa a procedat la 1812 când a rupt din trupul vechii Moldove cea mai frumoasă parte a ei – Basarabia. De atunci s-au început marile probleme pentru frântura de popor român din Basarabia, care continuă aproape 200 de ani. Însă cea mai mare belea căzută pe capul basarabenilor pe parcursul istoriei multimilenare de existență cu certitudine a fost regimul comunist-stalinist, adus pe vârful baionetelor de către „*eliberatorii*” ruși la 28 iunie 1940. Nimic nu se poate compara cu durerile, chinurile, lacrimile sutelor de mii de copii, femei, bătrâni morți în chinuri în groaznica foamete organizată de regimul comunist în 1946-'47, cu chinurile zecilor de mii de nevinovați trecuți prin camerele enkavediste ale morții din închisorile staliniste, care întreceau cu mult prin metodele diabolice, utilizate pe cele din Evul Mediu, cu chinurile zecilor de mii de deportați, dintre care două treimi erau femei și copii – ființe absolut nevinovate. Cine le poate alina câtuși de puțin durerile sufletești supraviețuitorilor acestui calvar? Nimeni nu le poate întoarce tinerețea irosită în zadar, sănătatea compromisă de tratamentul inuman, la care au fost supuși, liniștea sufletească, pierdută pentru totdeauna și înlocuită cu o permanentă dureroasă neliniște. Pleoapa trecutului tresare, ascunzându-și lacrima, și nu lasă uitarea să se cearnă peste ceea ce a rămas în istoria românilor din Basarabia – blestemul anilor 1940. „*Au venit, maică, nenorociții ăștia de comuniști la putere și ne-au luat tot: părul din cap, pământul, căruța. Un singur lucru nu ne-au putut lua. Sufletul*”, spun martori în viață ai aceluia îngrozitor calvar. Cu regret, la foarte mulți le-a luat și sufletul. Te cutremuri ascultând tristele amintiri ale celor care au trecut prin iadul comunist și mai sunt în viață. Dar câți au plecat dintre cei vii, ducând cu ei durerea înăbușită, nepermițându-li-se să se destăinuiască.

Prin soarta sa vitregă, Basarabia nu a avut parte de liniște și pace. Toate nenorocirile ne vin din est. Neamuri fără de lege și Dumnezeu (chiar dacă unii se consideră mari apărători ai creștinismului, după cuceriri de noi teritorii în vest, crucea era înfiptă drept par de hotar), străine de civilizația noastră multimilenară și de cea europeană, în general, au atentat și mai atentează asupra sfintei sfințelor unui popor – trecutul și viitorul. Din nefericire, visul abia împlinit al românilor basarabeni în perioada de liniște 1918-1940 s-a spulberat din nou. „*Din nefericire însă, visul abia împlinit/ Tot ca visul cel de-o clipă, repede s-a risipit.../ Două dintre copilițe, tam-nisam și fără vină,/ Basarabia cea blondă și cu dulcea Bucovină,/ Rupte iarăși, cu cruzime, din fruntariile Țării,/ Iau toiagul pribegiei, și-al tăcerii, și-al uitării*”, scrie istoricul Ion Filipoiu [1].

Se apropia anul de cumpănă 1940. În Eurasia apar doi căpcăuni – Stalin și Hitler, care doreau să reîmpartă lumea. Prin Pactul secret încheiat între cei doi la 23 august 1939 Basarabia este din nou vizată. La 28 iunie 1940 Basarabia este ocupată de cei cu secera și ciocanul. „*Vin bolșevicii, cu noi rânduri,/ La Prut, de sârmă ghimpată,/ Vine satana, ascunsă-n odăjdii divine./ Vine minciuna. Vine teroarea. Negura vine*”, scria cu durere în suflet despre acele zile negre reputatul poet și patriot al Neamului Gr. Vieru. Doar peste o lună – la 30 august același an –

Fig. 1. Raptul Basarabiei și nordului Transilvaniei.

din trupul rotunjit după Marea Unire de la 1918 al Țării a fost tăiat și Nordul Transilvaniei – de astă dată cu acordul celor cu svastica – Germania și Italia (fig. 1). În vara a. 1940 regimul sovietic a ajuns la concluzia că a venit momentul înlăturării unei „nedreptăți”. Acest lucru reiese destul de clar din declarația prim ministrului și ministrului de externe sovietic V. Molotov făcută la 26 iunie 1940: „*Acum, când slăbiciunea militară a URSS a trecut în domeniul trecutului, iar situația internațională care s-a creat cere rezolvarea rapidă a chestiunilor moștenite din trecut pentru a pune în fine bazele unei păci solide între țări, URSS consideră necesar și oportun ca în interesele restabilirii adevărului (care adevăr? Până la 1812 această provincie era parte componentă a Principatului Moldova!) să pășească împreună cu România la rezolvarea imediată a chestiunii*

înapoierii Basarabiei Uniunii Sovietice” [2]. Fără a respecta un elementar tact diplomatic: „am devenit puternici, să luăm imediat ce dorim”. Este comportamentul primatelor.

La a doua ocupație, din 1940, guvernul sovietic a impus României doar trei zile pentru a evacua administrația și populația, însă nici această foarte scurtă perioadă nu fusese respectată. La 26 iunie 1940, la ora 22:00, Comisarul poporului pentru afaceri externe al URSS, V. Molotov, i-a prezentat ambasadorului României la Moscova, Gheorghe Davidescu, un ultimatum prin care i se cerea României „retrocedarea” Basarabiei până pe 28 iunie și „transferul” părții de nord a Bucovinei către Uniunea Sovietică. România cedează și doar după 40 de ore trupele sovietice și ale nkvd-ului au intrat în Basarabia, suplimentar în Bucovina, care niciodată nu aparținuse Rusiei, rupând din trupul României și ținutul Herța, care niciodată nu făcuse parte din Bucovina și care nu intrase în cerința inițială.

După ce Kremlinul a înaintat României ultimatumul de cedare a Basarabiei și nordului Bucovinei, Ion Antonescu l-a vizitat pe regele Carol al II-lea, la 1 iulie, și i-a prezentat Suveranului un Memoriu în care sublinia; „*Maiestate, Țara se prăbușește. În Basarabia și Bucovina se petrec scene sfâșietoare. Mari și mici unități, abandonate de șefi și surprinse fără ordine, se lasă dezarmate la prima amenințare. Funcționarii, familiile lor și ale ofițerilor, au fost lăsate pradă celei mai groaznice urgii. Materiale imense și depozite militare acumulate acolo din incurie și menținute până în ultimul moment din ordin, au rămas în mâna inamicului*” [3].

A fost din nou ocupată cea mai frumoasă și bogată pierlă a României. Dintr-o populație de 3776000 de locuitori (în conformitate cu rezultatele recensământul din 1930), în teritoriile ocupate de URSS, 2078000 (55%) erau etnici români. Peste 200000 de locuitori de toate etniile s-au refugiat în România în cele câteva zile care au urmat după 28 iunie.

Ca și în Statele Baltice „s-au găsit uimitor de repede reprezentanți ai poporului care cereau alipirea la marea familie frățească” [4]. Iar falșii istorici gen Varticean, Țaranov, Sovetov ș.a. propagau în opurile lor falsul că „...Poporul Basarabiei timp de 22 de ani nu a întrerupt lupta pentru libertatea sa, pentru instalarea puterii sovietice” [5]. De menționat: cu excepția a două așa numite „răscoale țărănești” (de la Tatarbunar și Hotin, 1924, declanșate de agenți bolșevici veniți de peste Nistru), la care practic nu au participat țărani, fiind satisfăcuți de împroprietărirea cu pământ conform Legii adoptate de regele

Ferdinand special pentru țărani basarabeni, nu se cunosc alte „*mişcări norodnice antiregale, antimoșierești*”.

A fost cea mai cumplită teroare, pe care a cunoscut-o această așchie de popor român în întreaga sa perioadă de existență. Chiar din momentul când cizma rusească a călcat pe pământul Basarabiei, pe capul basarabenilor a venit urgia sovietică, iadul pe pământ s-a mutat în Basarabia. Crimele comise de regimul sovietic stalinist, chiar în primele luni ale ocupației, sunt inimaginabile prin numărul și cruzimea lor. După reocuparea Basarabiei și Bucovinei de Nord, ocupanții sovietici au declanșat exterminările în masă, arestarea și deportarea așa-numitelor „*elemente antisovietice*” – intelectuali, lucrători ai cultelor, foști funcționari, foști membri ai partidelor politice, dar pur și simplu a tuturor celor care, în opinia autorităților, nu aprobau regimul, uneori chiar ajungând la absurd (de exemplu în cazul tânărului Vadim Pirogan – ce „*dușman al poporului*” putea fi un tânăr de numai 16 ani?).

Imediat după ocuparea Basarabiei, la 28 iunie 1940, comuniștii au perseverat în a instaura „*viața nouă*” în sensul, pe care îl înțelegeau ei: arestări, deportări, execuții, toate fiind menite să-i asigure viitoarei guvernări liniștea pentru mulți ani înainte. Acest lucru se petrecea la 1940, când situația „*favorabilă*” (democrația europeană era călcată de cizma germană și nu putea să-și apere foștii aliați) i-a permis URSS să-și satisfacă poftele, când sub același pretext, fortificat și de falsul motiv molotovist precum că Basarabia ar fi fost populată preponderent de ucraineni, Basarabia este alipită la URSS.

Regimul de ocupație sovietic nu admitea respectarea nici celei mai elementare democrații. Deja la 10 iulie 1940 (la doar 12 zile de la intrarea lor în Basarabia!) „*...la cererea muncitorilor, kolhoznicilor (în Basarabia la acel moment nu existau kolhoznici!), țăranilor, intelectualității – toate păturile populației (când au reușit să se consulte cu toate păturile populației în doar 12 zile?) la mitingurile numeroase de a forma un stat național unic*” [5] CC al PCU(b) și CKP al URSS a propus crearea Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești.

A se vedea cum au „*satisfăcut*” ștabii de la Moscova și Kiev „*doleanțele tuturor păturilor populației*”. Motivul invocat de conducerea stalinistă despre unirea moldovenilor de pe ambele maluri ale Nistrului a fost un fals camuflat deoarece în afara așa numitei RSSM au rămas imense teritorii din Basarabia de nord și de sud, Bucovina și practic 3/5 din teritoriul fostei RASSM. Într-un mod logic viitoarea RSS Moldovenească trebuia să includă întregul teritoriu al fostei RASSM și Basarabia în întregime „*care a cerut să fie alipită*”. Însă politrucii de la

Moscova și Kiev au procedat după bunul lor plac într-un mod arbitrar, ei fiind cu foarfecele, încălcând orice norme ale bunului simț și nerespectând principiul de bază declarat de ei înșiși „*de a crea un stat național unic*”. Astfel Basarabia a fost sfărtecată în trei părți, iar fosta RASSM – în două părți. De menționat că la sfârtecarea teritoriului Basarabiei au existat variante, gândite de Hrushhov, în care raioanele Briceni și Ocnîța la nord, și județul Tighina urmau să fie incorporate în componența Ucrainei. Se observă că și teritoriul atât de trunchiat al RSSM li s-a părut prea mare.

Astfel varianta finală a RSS Moldovenești cu capul și picioarele retezate, fără acces în Carpați și la Mare, aprobată de ștabii partiinici de la Moscova și Kiev, a fost transmisă pentru a fi examinată la sesiunea a VII-a a Sovietului Suprem al URSS din 2 august 1940 (la doar puțin peste o lună de la ocuparea Basarabiei!). „...*Basarabia și RASSM a trimis la cea de a 7-a sesiune a Sovietului Suprem al URSS o delegație unică, formată din cei mai buni fii și fiuce*” (când au reușit la doar o lună de la momentul ocupării Basarabiei să-i găsească pe cei mai buni) scriu într-un mod triumfalist falșii istorici sovietici.

Fig. 2. Harta RSSM. S. Manoliu – Cartoteca.
<https://ro.wikipedia.org/w/index.php?curid=416915>

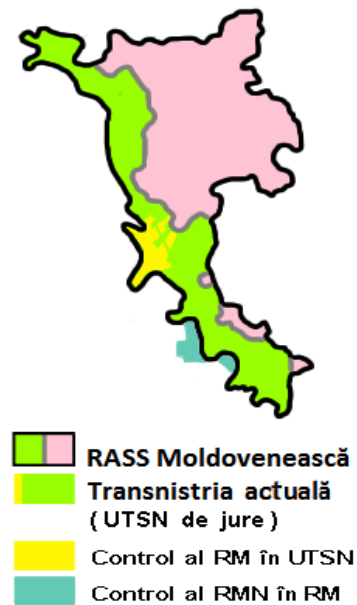

Fig. 3. Harta RASS Moldovenești, 1924.

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=11344242>

Astfel, la 2 august 1940 a fost adoptată „*unanim*” (cine ar fi fost împotriva!) Legea privind formarea RSSM, în componența căreia au intrat 6 județe ale Basarabiei (Bălți, Bender, Cahul, Chișinău, Orhei și Soroca) (fig. 2) și 6 raioane (din 13) ale fostei RASSM (Tiraspol, Grigoriopol, Dubăsari, Camenca, Râbnița și Slobozia) (fig. 3). În același timp, teritoriile românești ale nordului Bucovinei, Ținutului Herța, nordului și sudului Basarabiei, în baza aceluiași scenariu, au fost incluse în componența Republicii Sovietice Socialiste Ucrainene (RSSU). A fost un mod pur comunist de a „*legaliza*” furtul: rapid și arbitrar cu doar mimarea legalității. „*A fost lichidată împărțirea artificială a teritoriului și populației ei în două părți, a fost restabilită unitatea nației*” declară istoricii sovietici [5, p. 136]. Ce fel de unitate națională dacă în afara RSSM (structurii unitare!) au rămas Bucovina, nordul (județul Hotin care avea 48,3% moldoveni, ruși și ucraineni împreună – 40,5%!) și sudul Basarabiei (fig. 4), dar și alte 7 raioane din fosta RASSM, considerate în 1924 populate cu populație preponderent modovenească?

Mai mulți istorici își pun întrebarea de ce Stalin a acceptat această împărțire arbitrară a Basarabiei și fostei RASSM? Una din concluzii ar fi că primul secretar de atunci al RSSU, N. S. Hrushhyov, i-a prezentat lui I.V. Stalin o informație falsă privind componența etnică a așa numitei regiuni Dunărene, majoritatea fiind ucraineni. Este greu de crezut că Stalin ar fi putut fi mințit de Hrushhyov. Stalin cunoștea foarte bine problemele naționale, de care se ocupa de multa vreme (în anturajul lui Lenin acesta era domeniul de care răspundea Stalin). Trasarea hotarelor între republicile unionale (Armenia și Azerbaijan, Georgia și Rusia, Republica Moldova și Ucraina ș.a.) mai degrabă a fost un plan bine calculat cu bătaie lungă al lui Stalin. Includerea întregii RASSM în componența noii RSSM ar fi modificat componența etnică a Republicii deoarece în raioanele rămase în afara

Fig. 4. Harta Basarabiei și Bucovinei de nord sfărțecată în trei părți.

RSSM locuiau preponderent ucraineni. Apare întrebarea: de ce atunci au fost incluse în componența RASSM în 1924 și 1926? Doar din motive geostrategice: pentru a argumenta necesitatea „unificării poporului moldovenesc”, dar în acest caz subiectele unificării ar fi trebuit să fie comensurabile ca teritoriu [6].

Referitor la sudul Basarabiei dăruit de Stalin Ucrainei. Aceasta a fost o problemă mult mai veche. Pe parcursul ultimilor 2000 de ani această fâșie de pământ întotdeauna a avut o importanță strategică aparte sub aspect militar, al legăturilor comerciale ș.a. Imperiul Roman a inclus în granițele sale doar teritoriul sudului Basarabiei, delimitat de restul teritoriului prin cunoscutul Val al lui Traian care își ia începutul de la Vadul lui Isac și continuă până la Limanul Sasic din Ucraina actuală. Valul avea o funcție de apărare de năvălirile din nord, inclusiv, al dacilor liberi - Carpii, dar și o funcție de cale de comerț.

Ulterior, sub dominația turcă, Moldova și-a păstrat autonomia față de imperiu, spre deosebire de Ungaria, care a devenit pașalâc turcesc, însă unele regiuni aveau o administrare specială, devenind raiale turcești (fig. 5).

Raialele turcești (sau *kazale*) au fost teritorii ocupate de turci și formau hinterlandul unei cetăți. Astfel de teritorii au fost înființate în Moldova și în Țara Românească începând cu secolul al XVI-lea, cu funcție strategică și de control pentru Imperiul Otoman. Erau adevărate capete de pod pentru Imperiu în Principate. Numele de „*raia*” provine din limba turcă și are înțeles de turmă, gloată, supus, și prin extensie provincie sau teritoriu al împărăției otomane. În Moldova, în afara Bugeacului, turcii dețineau raialele Chilia, Cetatea Albă, Hotin, Bender (Tighina). În interiorul raialelor turcii aveau stabilite garnizoane, prin intermediul cărora Imperiul avea posibilitatea să supravegheze în permanență Țara Românească și Moldova, să culeagă informații exacte despre starea lucrurilor și să acționeze în caz de nevoie. Forțele armate cantonate aici erau special pregătite să intervină la cel mai mic semn de nesupunere. În plus aveau avantajul de a fi susținute direct de flota navală turcească. După războiul ruso-turc din 1806-1812 prin pacea de la București Rusia obține partea de est a principatului Moldova cu raialele turcești din Basarabia și a Hotinului. Ulterior, pentru a ascunde cumva jaful săvârșit față de o țară ortodoxă, a extins termenul de Basarabia (care istoric reprezenta doar partea de sud, numit de turci și Bugeac) asupra întregului teritoriu ocupat al Moldovei de est, dându-se de înțeles că raialele au fost luate de la Turcia, nu de la Principatul Moldovei!

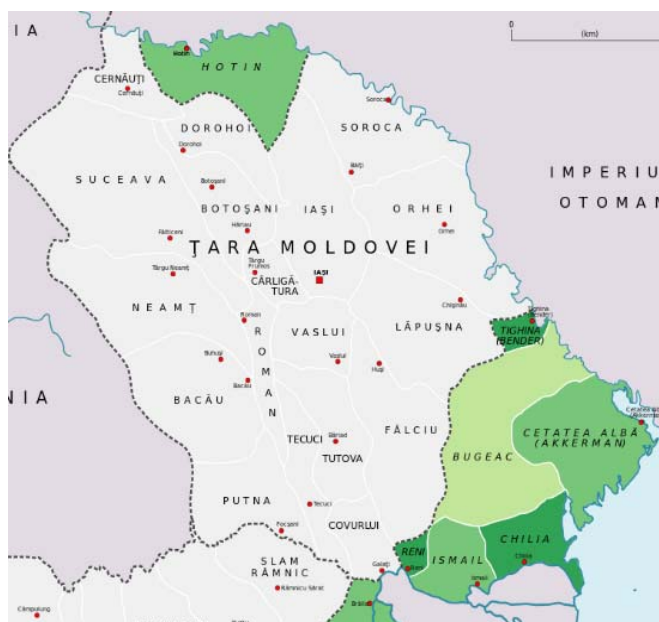

Fig. 5. Raiatele turcești în Țara Moldovei.
<https://ro.wikipedia.org/wiki/Raia>

jumătate fără respectarea împărțirii pe criterii etnice (găgăuzii și bulgarii au fost împărțiți în două, partea de nord a județului Izmail cu raionul Reni este populată preponderent de români) s-a făcut după criterii geopolitice. În scrisoarea primului secretar al CC al PC(b)M N. L. Salogor și a președintelui Consiliului de Miniștri al RSSM N. Koval' din 1946 se indica că în a. 1940 populația moldovenească a județului Izmail era de 31%, ucrainenii constituind doar 4.7% [6]. Prin aceasta URSS dorea să-și păstreze pozițiile militar-strategice și economico-comerciale în regiune.

Imediat după ocuparea Basarabiei, la 28 iunie 1940, comuniștii au perseverat în a instaura „viața nouă” în sensul, pe care îl înțelegeau ei: arestări, deportări, execuții, toate fiind menite să-i asigure viitoarei guvernări liniștea pentru mulți ani înainte. Acest lucru se petrece la 1940, când situația „favorabilă” (democrația europeană era călcată de cizma germană) i-a permis Rusiei Sovietice să-și satisfacă poftelile animalice, când sub același pretext, fortificat și de falsul motiv molotovist precum că Basarabia ar fi fost populată preponderent de ucrainenii, Basarabia este alipită la RASSM. Dacă România ar fi opus rezistență și s-ar fi opus ultimatumului din 26 iunie 1940, URSS ar fi anexat întreg teritoriul fostei Țării Moldovei. Dar oricum, de regulă cedezi ușor ceva ce nu-ți aparține. A fost un blestem căzut pe

De menționat faptul că după războiul din Crimeea, Moldova a recăpătat controlul asupra gurilor Dunării cu cele trei județe din sudul Basarabiei. Scopul aliaților în război a fost îndepărtarea Rusiei de la gurile Dunării. În a. 1918 întreaga Basarabie s-a reunit cu România, revenind la gurile Dunării și țărmul Mării Negre până la limanul Nistrului.

Împărțirea teritorială a Basarabiei de sud la 1940 aproximativ în

capul românilor basarabeni. Î-l mai simțim acest blestem, și astăzi. Satana a mutilat destine, a deformat percepții (răul, marele rău, este luat drept bine). Din păcate, unora le-a luat și sufletul. Am ajuns ca la început de mileniu trei și secol XXI să avem chiar în centrul geografic al Europei o făcătură de guvernare făcută de fiii și nepoții celor cu steaua roșie în frunte veniți la 1940 să ne „*elibereze*”: de bunăstare, de credință, de moralitate creștină, de toate. Istoria nu trebuie uitată. Istoria trebuie știută ca să nu se mai repete.

Bibliografie

1. Filipoiu I. *Golgota poporului român*. Editura „Mica Valahie”, București, 1995.
2. Scurtu I., Stănescu-Stanciu T., Scurtu G. M. *Istoria Românilor între anii 1918-1940*. Universitatea din București, 2002.
3. Buzatu Gh. *Mareșalul Antonescu la judecata istoriei*. Editura „Mica Valahie”, București, 2002, p. 143.
4. Suvorov V. *Spărgătorul de gheață*. Iași, Editura Polirom, 1995.
5. Varticean I.K. ș.a. *Moldavskaya SSR*. Chishinev, 1979, 497p.
6. Dulgheru V. *Istoria Integrală a Basarabiei*. Ch.: Editura Serebia, 2016. 388 p. ISBN 978-9975-4374-4-8